

AUTORITATEA EUROPEANĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Rezumatul Avizului Autorității Europene pentru Protecția Datelor referitor la participarea la negocierile pentru un al doilea protocol adițional la Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică

[Textul integral al prezentului aviz poate fi consultat în limbile engleză, franceză și germană pe site-ul AEPD www.edps.europa.eu]

(2019/C 186/05)

La 5 februarie 2019, Comisia Europeană a emis o recomandare de decizie a Consiliului prin care Comisia este autorizată să participe, în numele Uniunii, la negocierile pentru un al doilea protocol adițional la Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică. Anexa la recomandare stabilește directivele Consiliului recomandate în vederea negocierii protocolului. Obiectivul acestui protocol este de a îmbunătăți canalul de comunicare tradițional și de a include dispoziții privind cooperarea directă între autoritățile de aplicare a legii și prestatorii de servicii, precum și dispoziții privind accesul transfrontalier direct la date de către autoritățile de aplicare a legii.

AEPD salută și sprijină în mod activ recomandarea Comisiei Europene de a fi autorizată să negocieze, în numele Uniunii Europene, un al doilea protocol adițional la Convenția privind criminalitatea informatică. După cum a argumentat AEPD îndelung, UE are nevoie de acorduri sustenabile pentru partajarea datelor cu caracter personal cu țări terțe în scopul aplicării legii, care să fie complet compatibile cu Tratatul UE și cu Carta Drepturilor Fundamentale. Chiar și atunci când investighează cazuri interne, autoritățile de aplicare a legii se află tot mai des în „situații transfrontaliere”, deoarece informațiile sunt stocate electronic într-o țară terță. Volumul în creștere de cereri și volatilitatea informațiilor digitale exercită presiuni asupra modelor de cooperare existente, cum ar fi acordurile privind asistența judiciară reciprocă (MLAA). AEPD înțelege că autoritățile se află într-o cursă contracronometru în vederea obținerii de date pentru investigațiile lor și sprijină eforturile de a concepe noi modele de cooperare, inclusiv în contextul cooperării cu țări terțe.

Prezentul aviz își propune să ofere sfaturi constructive și obiective instituțiilor UE, în timp ce Consiliul trebuie să emită directivele înainte de începerea acestei sarcini delicate, cu ramificații largi. AEPD subliniază necesitatea de a asigura respectarea deplină a drepturilor fundamentale, inclusiv respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal. Deși AEPD recunoaște că nu este posibilă preluarea în întregime a terminologiei și definițiilor din dreptul UE într-un acord cu țări terțe, garanțiile pentru persoanele fizice trebuie să fie clare și eficiente pentru a respecta pe deplin dreptul primar al UE. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a afirmat în ultimii ani principiile de protecție a datelor, printre care echitatea, exactitatea și relevanța informațiilor, supravegherea independentă și drepturile individuale ale persoanelor fizice. Aceste principii sunt la fel de relevante pentru organismele publice ca pentru societățile private și devin cu atât mai importante având în vedere sensibilitatea datelor necesare pentru urmărirea penală.

Multe garanții deja preconizate sunt binevenite, însă ele trebuie consolidate. AEPD a identificat trei îmbunătățiri principale pe care le recomandă pentru directivele de negociere, în scopul asigurării conformității textului cu Carta și cu articolul 16 din TFUE:

- asigurarea caracterului obligatoriu al protocolului preconizat;
- includerea de garanții detaliate, inclusiv a principiului limitării scopului, având în vedere diversitatea potențialilor semnatori, mai precis nu toți semnatarii sunt părți la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (Convenția 108) sau nu toți au încheiat un acord echivalent cu acordul-cadru UE-SUA;
- opunerea la orice dispoziții privind accesul direct la date.

În plus, avizul oferă mai multe recomandări pentru îmbunătățirea și clarificarea directivelor de negociere. AEPD rămâne la dispoziția instituțiilor pentru mai multe recomandări pe durata negocierilor și înainte de finalizarea protocolului.

1. INTRODUCERE ȘI CONTEXT

1. La 17 aprilie 2018, Comisia a emis un pachet de două propuneri legislative: o propunere de regulament privind ordinele europene de divulgare și de păstrare a probelor electronice în materie penală ⁽¹⁾ (denumită în continuare „propunerea privind probele electronice”) și o propunere de directivă de stabilire a unor norme armonizate privind desemnarea reprezentanților legali în scopul obținerii de probe în cadrul procedurilor penale ⁽²⁾. Deși lucrările în acest domeniu sunt în curs la Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene (Consiliul) a ajuns la o abordare generală privind cele două propuneri ⁽³⁾.
2. La 5 februarie 2019, Comisia a adoptat două recomandări de decizii ale Consiliului: o recomandare de autorizare a deschiderii negocierilor în vederea unui acord internațional între Uniunea Europeană (UE) și Statele Unite ale Americii (SUA) privind accesul transfrontalier la probele electronice în scopul cooperării judiciare în materie penală ⁽⁴⁾ și o recomandare de autorizare a participării Comisiei, în numele UE, la negocierile privind un al doilea protocol adițional la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (CETS nr. 185) (denumită în continuare „recomandarea”) ⁽⁵⁾. Prima recomandare face obiectul unui aviz AEPD separat ⁽⁶⁾. Totuși, Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor (AEPD) consideră că negocierile cu SUA sunt strâns legate de cele de la Consiliul Europei.
3. Recomandarea a fost adoptată în baza procedurii stabilite la articolul 218 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) pentru acorduri încheiate între UE și țări terțe. Cu această recomandare, Comisia încearcă să obțină autorizarea Consiliului de a fi numită în calitate de negociator, în numele UE, pentru cel de-al doilea protocol adițional la Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică (CETS nr. 185) ⁽⁷⁾, împreună cu directivele de negociere anexate la recomandare. Anexa la recomandare (denumită în continuare „anexa”) este extrem de importantă deoarece stabilește directivele pe care Consiliul le recomandă Comisiei pentru a negocia protocolul, în numele UE. După finalizarea negocierilor, pentru a încheia acordul, Parlamentul European va trebui să aprobe textul acordului negociat, după care, Consiliul va trebui să adopte o decizie de încheiere a acordului. AEPD se așteaptă să fie consultată în timp util pe marginea textului proiectului de acord, în conformitate cu articolul 42 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2018/1725.
4. AEPD salută faptul că a fost consultată după adoptarea recomandării de către Comisia Europeană, în temeiul articolului 42 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2018/1725. AEPD salută, de asemenea, trimiterea la prezentul aviz în considerentul 8 din recomandare. AEPD dorește să sublinieze că prezentul aviz nu aduce atingere niciunui alt comentariu pe care ar putea să-l facă pe baza unor informații disponibile ulterior, dispozițiilor proiectului de protocol pe durata negocierilor și a evoluțiilor legislative din țări terțe.

5. CONCLUZII

58. AEPD înțelege necesitatea ca autoritățile de aplicare a legii să securizeze și să obțină probe electronice rapid și eficient. AEPD se declară în favoarea folosirii de abordări inovatoare pentru a obține acces transfrontalier la probele electronice și găsirii unui răspuns UE la problemele existente în acest context. Un al doilea protocol adițional care să fie negociat la nivelul UE ar păstra mai bine nivelul de protecție garantat prin cadrul UE în materie de protecție a datelor și ar asigura un nivel uniform de protecție în întreaga UE, decât acordurile separate bilaterale încheiate de statele membre. Prin urmare, prezentul aviz își propune să ofere sfaturi constructive și obiective instituțiilor UE, pe măsură ce Comisia încearcă să obțină autorizarea Consiliului de a participa la negocierile pentru acest protocol.

⁽¹⁾ Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind ordinele europene de divulgare și de păstrare a probelor electronice în materie penală, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind desemnarea reprezentanților legali în scopul obținerii de probe în cadrul procedurilor penale, COM(2018) 226 final.

⁽³⁾ Consiliul a adoptat abordarea sa generală privind regulamentul propus la 7 decembrie 2018, care poate fi consultată la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/#> Consiliul a adoptat abordarea sa generală privind directiva propusă la 8 martie 2018, care poate fi consultată la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence>

⁽⁴⁾ Recomandare de decizie a Consiliului de autorizare a deschiderii negocierilor în vederea unui acord între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii privind accesul transfrontalier la probele electronice în scopul cooperării judiciare în materie penală, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Recomandare de decizie a Consiliului de autorizare a participării la negocierile privind cel de Al doilea protocol adițional la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (CETS nr. 185), COM(2019) 71 final.

⁽⁶⁾ Avizul AEPD 2/2019 referitor la mandatul de negociere a unui acord între UE și SUA privind accesul transfrontalier la probele electronice.

⁽⁷⁾ Convenția pentru consolidarea cooperării internaționale în domeniul criminalității informatice și probelor electronice, Budapesta, 23 noiembrie 2001, CETS nr. 185.

59. AEPD salută faptul că mandatul are drept scop asigurarea includerii de garanții adecvate pentru protecția datelor în protocol.
60. Există trei recomandări importante pe care AEPD le face pentru protocolul preconizat, în vederea asigurării conformității textului cu Carta și cu articolul 16 din TFUE. AEPD recomandă ca directivele de negociere să aibă drept obiectiv:
- asigurarea caracterului obligatoriu al protocolului preconizat;
 - includerea de garanții detaliate, inclusiv a principiului limitării scopului – având în vedere diversitatea potențialilor semnatori –, nu toți semnatorii sunt părți la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (Convenția 108) sau nu toți au încheiat un acord echivalent cu acordul-cadru UE-SUA;
 - opunerea la orice dispoziții privind accesul direct la date.
61. Pe lângă aceste recomandări generale, recomandările și comentariile AEPD din prezentul aviz se referă la următoarele aspecte specifice:
- temeiul juridic al deciziei Consiliului;
 - transferurile ulterioare de către autoritățile competente ale țărilor terțe;
 - drepturile persoanelor vizate, în special dreptul la informație și dreptul de acces;
 - controlul de către o autoritate independentă;
 - căile de atac judiciare și administrative;
 - infracțiunile care fac obiectul protocolului preconizat și categoriile de date cu caracter personal;
 - garanțiile specifice pentru asigurarea unui nivel corespunzător de securitate a datelor transferate;
 - garanțiile specifice pentru datele protejate de privilegii și imunități;
 - asistența reciprocă de urgență;
 - în cazul cooperării directe, transferul de date cu caracter personal, definiția și tipurile de date, implicarea altor autorități, posibilitatea ca prestatorii de servicii care au primit un ordin pentru probe electronice să poată obiecta pe bază de temeiuri specifice;
 - posibilitatea de a suspenda protocolul în caz de încălcare a dispozițiilor acestuia și de a-l revizui.
62. În final, AEPD rămâne la dispoziția Comisiei, a Consiliului și a Parlamentului European pentru a oferi recomandări în etapele ulterioare ale acestui proces. Comentariile din acest aviz nu aduc atingere niciunui alt comentariu pe care AEPD ar putea să-l facă pe măsură ce alte probleme pot apărea și vor fi abordate ulterior, după ce sunt disponibile mai multe informații. AEPD se așteaptă să fie consultată mai târziu cu privire la dispozițiile proiectului de protocol, înainte de finalizarea lui.

Bruxelles, 2 aprilie 2019.

Giovanni BUTTARELLI

Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor